

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חיי שרה

(חלק כה שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חיי שרה ג

וואָס דאָס איז מעין הסיפור אין דער פרשה, אַז צווישן די צוויי זין פון אברהם, יצחק און ישמעאל, וואָס ישמעאל האָט גע'טענה'ט⁸ אני גדול (חביב) פון יצחק, ובכ"ז האָט אברהם געמאַכט יצחק'ן לירוש; און אַזוי אויך האָט ער גע'דאגה'ט אויף חתונה מאַכן יצחק'ן⁹, ביז „ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק“¹⁰, משא"כ „לבני הפלגשים“. נתן אברהם מתנות וישראל מעל יצחק בנו בעודנו חיי"ו¹¹, און אויך בנוגע די בני ישמעאל (ע"ד ווי עס איז געווען בנוגע ישמעאל'ן – גרש גר) ווערט דערציילט בסיום הפרשה „ואלה שמותם בחצריהם ובטירותם שנים עשר נשיאם לאר-מותם“¹², אָן אַ פאַרבונד מיט אברהם.

בסגנון אחר קצת: די שייכות באַ-שטייט אין דעם, אַז כשם ווי דוד האָט אויסגעקליבן¹³ בנו הקטן אַנשטאַט דעם עלטערן זון, אַז דער קטן זאָל זיין דער ממשיך פון מלכות דוד, עד"ז איז בנו הקטן (פון אברהם) יצחק אויסגעקליבן געוואָרן אַלס דער ממשיך פון בית אברהם. און שולל געווען אַנדערע קינדער, אויך משפחת בנו הגדול – ישמעאל, וואָס זיי האָבן זיך באַזעצט בחצריהם ובטירותם, שנים עשר נשיאם

א. דער דיין איז, אַז די הפטורה פון אַ פרשה דאַרף זיין „מענין הפרשה“, און נאָך מער – „מעין“ פון דעם סיום הפרשה.²

די שייכות צווישן פרשתנו – חיי שרה – און איר הפטורה איז בפשטות³ אין דעם וואָס דער תוכן ההפטורה זיינען די מאורעות און פעולות פון דוד ווען ער איז געווען „זקן בא בימים“⁴ – בדוגמא צו דער פרשה וואָס רעדט ברובה וועגן דעם זמן פון „ואברהם זקן בא בימים“⁵.

און די התאמה איז ניט נאָר אין דער ענלעכקייט פון דעם זמן המאורעות – וואָס זיינען פאַרגעקומען ווען אברהם און דוד זיינען געווען „זקן בא בימים“ – נאָר אויך אין דעם תוכן הדברים:

אין דער הפטורה ווערט דערציילט וועגן צוויי זין פון דוד, אדוני' און שלמה, און ווי אדוני' „מתנשא לאמר אני אמלוך“⁶, און די השתלשלות הדברים וואָס האָט געבראַכט אַז דוד האָט גע-שוואָרן צו בת שבע אַז זיין שבועה הקודמת „כי שלמה בנך ימלוך אחרי והוא ישב על כסאי תחתיו“ – איז „כן אעשה היום הזה“;

(1) טושו"ע (ודאדה"ז) אר"ח ר"ס רפד. טור ורמ"א שם ס"ט תכח (ס"ח).

(2) ראה ב"י לטאו"ח (ועד"ז בשו"ע אדה"ז) טרפ"ג (מתוד"ה כיון – מגילה כג, א).

(3) ראה גם כתר שם טוב גאגין ע' תו.

(4) מ"א בתחלתו.

(5) כד, א.

(6) מ"א א, ה.

(7) שם, ל. ובפשטות הכתובים היינו שימלך בחייו. ראה שם, לד. לט. מו. נ ואילך. וראה מלכ"ם שם, מו. מח. נא. ועוד. וראה לקמן הערה 24. – וראה בארוכה לקו"ש ח"ל ע' 97 ואילך.

(8) סנה' פט, ב. ועוד. וראה לעיל ע' 86 ואילך. ורש"י.

(9) משא"כ ישמעאל ש'ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים" (וירא כא, כא).

(10) כה, ה ובפרש"י. ולפנ"ז כד, לו „ויתן לו את כל אשר לו“ ובפרש"י שם „שטר מתנה הראה להם“.

(11) שם, יו"ד.

(12) שם, טז.

(13) ראה לקמן סעיף ז. ובהגסמן בהערה 24.

מושחין מלך בן מלך שהמלכות ירושה למלך לעולם כו' ואם היתה שם מחלוקת מושחין אותו כדי לסלק המחלוקת ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו כמו שם-שחו שלמה מפני מחלוקת אדוני' כו'".
און ווי אחרונים זיינען מבאר¹⁹, אַז די מחלוקת צווישן רש"י און רמב"ם איז: לדעת רש"י ווערט די מלוכה אויס ירושה ובמילא איז די משיחה ע"ד הקמת מלך חדש²⁰; און לדעת הרמב"ם ווערט ירושת המלכות ניט בטל ואפילו ניט נשתנה²¹, און די משיחה איז בלויז „לסלק המחלוקת". צוצונעמען אַ צוגעקן-מענטע זאך.

עפ"ז יש לומר, ויומחק מנהג הרמב"ם²² צו מסיים זיין די הפטורה מיטן פסוק „יחי אדוני המלך דוד"²³ לעולם" און מען דערמאנט ניט וועגן משיחת שלמה – ווייל לשיטתו, איז משיחת מלך בן מלך ניט אויף אויפטאן מלוכה נאך „לסלק המחלוקת". און דעריבער איז מען ניט מצרף סיפור

מהל' מלכים (ראה לקמן בפנים). פיה"מ ריש כריתות.

(19) ראה שו"ת דברי נחמ"י אה"ע סי' מת. שו"ת אבני נזר יו"ד ששי"ב ס"ב ואילך. צפע"נ בכ"מ – הובאו בצפע"נ (המלוט) להל' כלי המקדש שם. ועוד.

(20) ראה צפע"נ שם.

(21) וי"ל דנפק"מ האם מביא קרבן נשיא (מלך). ולהעיר מדין דוד באותן ששה חדשים (ירושלמי ר"ה פ"א ה"א. הוריות פ"ג ה"ב). וראה מאירי הוריות יא, סע"א. פרשת דרכים דרוש יא בסופו. אבל ראה שו"ת אבני נזר שם (בהגהה לסכ"ז) דגם אז ה' לו דין מלך לכל דבר, ורק כיון שה' נרדף ומתיירא מאבשלום מקרי יש ע"ג שררה, וה"ז דין מיוחד בשעיר דצ"ל מי שאין ע"ג אלא ה' אלקיו בפועל (כמשנה הוריות י, א. וראה רמב"ם הל' שגגות פט"ו ה"ו). ואכ"מ.

(22) בסדר התפלות סוף ספר אהבה. וכ"ה לכו"כ מנהגים – ראה בהנמך בהערה 25.

(23) ברמב"ם שם ליתא התיבה „דוד".

לאומות. וישכנו מחוילה עד שור גו', בלי קשר צו אברהם.

עס בלייבט אָבער נאָך ניט אינגאַנצן גלאַטיק:

אין דער פרשה ווערט אויך דערציילט וועגן דעם זמן נאָך מיתת אברהם, אַז „ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק בנו גו'¹⁴ – פאַרוואָס ווערן ניט איינגעשלאָסן און געזאָגט אין דער הפטורה אויך די ווייטערדיקע פסוקים וואו עס ווערט דערציילט ווי שלמה איז נמשח געוואָרן „וגם ישב שלמה על כסא המלוכה"¹⁵?

ב. לכאורה יש לומר, אַז דאָס וואָס מ'זאָגט ניט אין דער הפטורה דעם המשך הכתובים וועגן משיחת שלמה, איז בהתאם צו שיטת הרמב"ם אין גדר משיחת מלך בן מלך, כולל משיחת שלמה:

די גמרא¹⁶ זאָגט אַז „אין מושחין מלך בן מלך, ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה" (און די גמרא ענטפערט) „מפני מחלוקת של אדוני'". ווייטער פרעגט די גמרא „מגלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה ולא כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבני' אמר רב פפא אמר קרא הוא ובניו בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל". לערנט רש"י¹⁷ „בזמן ששלום בישראל הוי המלכות ירושה ולא בעי משיחה אבל כי איכא מחלוקת לאו ירושה היא ובעי משיחה בתחלה".

דער רמב"ם¹⁸ פסק'נט אָבער „ואין

(14) כה, יא.

(15) שם, מו.

(16) הוריות יא, ב. כריתות ה, ב.

(17) כריתות שם ד"ה בזמן. וראה רש"י הוריות שם ד"ה ירושה.

(18) הל' כלי המקדש פ"א הי"א. ועד"ז ספ"א

משיחת שלמה וואָרום שבועת דוד, ו"ש- בע המלך ג' כי כאשר נשבעתי לך בה' אלקי ישראל לאמר כי שלמה בנך ימלוך אחרי והוא ישב על כסאי תחתי כי כן אעשה היום הזה" איז מברר בהחלט המשך המלוכה.²⁴

משא"כ די אנדערע מנהגים²⁵ אַז מ'איז ממשיך בקריאת ההפטורה אויך וועגן דעם ציווי דוד למשוך את שלמה ביז נאָך דער משיחה בפועל²⁶, ופשיטא לויט דעם אבודרהם²⁷ צו ליינען ביז נאָך מיתת דוד, "ושלמה²⁸ ישב על כסא דוד אביו ותכן מלכותו מאד"²⁹, זיינען לויט ובהתאם מיט שיטת רש"י אַז בשעת ס'איז דאָ אַ מחלוקת איז די מלוכה לאו ירושה היא ובעי משיחה בתחלה, ד.ה. אַז מיט דער משיחה איז מען מקים און ממנה דעם מלך חדש – דעריבער איז אויך דער מינוי פון שלמה געוואָרן דורך זיין משיחה.

עס בלייבט אָבער ניט גלאַטיק: סוף סוף, וויבאלד אַז אין דער סדרה ווערט דערציילט (ניט נאָר ווי אברהם האָט

אָוועקגעשיקט די בני הפלגשים כו' און אויסגעקליבן 'יצחק', נאָר אויך) ווי ס'איז געווען מעמדו ומעלתו פון יצחק נאָך מיתת אברהם – "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק גו'" פון דאָס ניי ובל' רש"י³⁰ אַז דער בעל הברכות דוקא – הקב"ה – בא וברכו, האָט מען אויך אין דער הפטורה גע- דארפט ליינען וועגן דעם ווי ס'איז נגמר געוואָרן דער מינוי פון שלמה (דורך זיין משיחה) און ער איז געוואָרן מלך³¹ בפועל³².

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם תוספת ביאור בגדר משיחת שלמה:

די גמרא³³ זאָגט בנוגע נבואת חנה, "רמה קרני בה"³⁴ רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מל- כותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותו³⁵.

איז לכאורה ניט פאַרשטאַנדיק: דער רמב"ם פסק'נט דאָך³⁶ "כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם שנאמר³⁷ כסאך

(24) ראה צפ"נ שם ובצפ"נ עה"ת בהפטורת פרשתנו דשקו"ט איך מהני השבועה. וראה בהפסוקים שהובאו לקמן סעיף ז שהי' ע"פ נביא. וראה חדא"ג מהרש"א הוריות שם סד"ה ואת יהואחו. שו"ת דברי נחמי' שם. ושם קרוב לסוף התשובה ד"לפה"נ קבל שלמה המלוכה מיד בחיי דוד" – ראה לעיל הערה 7.

(25) פרטי המנהגים – ראה אנציקלופדי' תלמודית כרך יו"ד בנספחות לערך הפטורה.

(26) מחזור אשכנז עם פי' הדרת קדש (שהובא באנציקלופדי' שם).

(27) סדר הפרשיות וההפטרות.

(28) מלכים שם ב, יב.

(29) כ"כ באבודרהם, "עד ותכון מלכותו מאד והיא במלכים". וכן הובא באנציקלופדי' שם. ולהעיר שגם בפ' יוחי מפטירין, "ויקברו ימי דוד למות עד ותכון מלכותו מאד והיא במלכים", כמ"ש באבודרהם שם.

(30) עה"פ מב"ר פס"א, ו. וש"נ.

(31) ולהעיר מיש נוהגין – הובא באנציקלופדי' שם – דמדלגים ומוסיפים הפסוק א, מו.

(32) ובפרט שזה הי' עוד בחיי דוד, כנ"ל הערה 7.

(33) מגילה יד, א. וש"נ.

(34) ש"א ב, א.

(35) כ"ה במגילה הוריות וכריתות (שנסמן שם). בתוספתא סנהדרין ספ"ד: שאול ויהוא כו' מפני שמלכותן עתידה להשבר דוד ושלמה כו' מפני שמלכותן עולמית. ובירושלמי שקלים פ"ו ה"א, "שאול כו' מלכותן עוברת כו' דוד ושלמה נמשחו מן הקרן הייתה מלכותן עולמית". ובשניהם: א) אינו פירוש נבואת חנה, כ"א בהמשך להדין ד"אין מושחין מלכים אלא מן הקרן, שאול כו'. ב) מקדים שאול ויהוא לדוד ושלמה. ואכ"מ.

(36) הל' מלכים פ"א ה"ז.

(37) ש"ב ז, טז.

ער בלויו „כדי לסלק המחלוקת“ און איז ניט מוסיף „ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו וכר“.

ולכאורה: דרכו של הרמב"ם איז טאקע צו פארלאזן זיך אויף דעם וואָס ער האָט געזאָגט פריער⁴², און בנדו"ד – ה' כלי המקדש קומען דאָך פריער פאַר הלכות מלכים, דאָרף ער עס ניט איבער'חזר'ן בהל' מלכים.

דאָ איז אָבער די שאלה: מקומו פון אָט דעם ענין פון מלכים, וואָס ער איז מבאר בפרטיות די ה' מלכים כולל אויך משיחתו, איז מעיקרא בהל' מלכים און ניט צווישן די ה' (כלי המקדש כו' כולל דיני) וועגן שמן המשחה, וואָס נאָר במילא קומען דאָרט אויך די דיני משיחת מלך בשמן המשחה, ועפ"ז איז לכאורה דער טעם הדין ובפרט דער טעם נוסף „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ מקומו נאָר אין הלכות מלכים.

ד. איז די נקודת הביאור בזה: דער ענין פון „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ איז נוגע בעיקר צו מלכי בית דוד (כדלקמן), און דעריבער: אין ה' כלי המקדש, וואו פרטי הדינים וועגן משיחת מלך קומען אַלס פרט אין שמן המשחה, וואָס משיחה בשמן המשחה איז נאָר ביי „מלכי בית דוד בלבד“⁴³, זאָגט ער דאָרטן אַז משיחת מלך בן מלך איז אויך כדי „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“;

משא"כ אין ה' מלכים – „הלכות מלכים“ (סתם) – וואו ער רעדט וועגן „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו“, און – אַז „נביא“⁴⁴ שהעמיד מלך משאר שבטי

יהי' נכון עד עולם“. דאָס הייסט, אַז מלכות שלמה איז אַ המשך „נמשכה מלכותו“ פון מלכות דוד – היינט ווי זאָגט מען דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותו, כאילו אַז יעדע פון זיי איז אַ באַזונדער מלוכה, עס איז התחלת המלכות (אויך) באַ שלמה³⁸ (ע"ד ווי שאול ויהוא – וואָס יעדערער פון זיי איז געווען אַ מלך בתחלה, ניט קיין מלך בן מלך) – בשעת אַז מלכות שלמה האָט זיך אויפגעטאָן „כיון שנמשח דוד“ וואָס דאָמאָלט „זכה בכתר מלכות כו' עד עולם“, און זיין משיחה איז געווען נאָר „כדי לסלק המחלוקת“³⁹ ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו“.

אויך דאָרף מען פאַרשטיין: דעם דין אַז „אין מושחין מלך בן מלך“ ברענגט דער רמב"ם אין הלכות כלי המקדש און אין הלכות מלכים⁴⁰: אין ה' כלי המקדש זאָגט ער דעם לשון הנ"ל „כדי לסלק המחלוקת ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו“⁴¹ כמו שמשחו שלמה מפני מחלוקת אדוני' ויואש מפני עתלי' ויהואחז מפני יהויקים אחיו'; אין הלכות מלכים זאָגט

(38) ופשיטא שאין לפרש ש„נמשכה מלכותו“ – שלחם עצמם, שלא נפסקה מלכותו בחייהם, כמו בשאול שקרע ה' את ממלכותו ישראל מעליו (ש"א טו, כח). שהרי ה' מלך כל ימי חייו (כפשוטו הכתובים – ש"א קאפ' טז ואילך) ויהוא נמשכה מלכותו, ועד שבני רבעים ישבו לך על כסא ישראל (מ"ב י, ל). ולהעיר ממ"א יא, יא ואילך. (39) ולהעיר דהמשיחה אינה באה להסיר המחלוקת בפועל שהרי"ז לאחר שהסכימו על אחד מהם או שנגררו אחריי הרוב או מינוהו סנהדרין או נביא או כה"ג באיזה צד שיוזמן לעלות המלוכה ביד א' הרי זה נמשח בשמן המשחה" (פיה"מ להרמב"ם כריתות שם). (40) כנסנו בהערה 18.

(41) ועד"ז בפיה"מ כריתות שם: כדי לסלק המריבה ולהסיר המחלוקת מן ההמון כדי שידעו שזה הוא משיח ה' וייראו מפניו (ועד"ז הוא בתרגום קאפח שם).

(42) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו.

(43) כמ"ש בהל' כלי המקדש שם ה"ז.

(44) ה' מלכים שם ה"ח.

דוד. ובפרוש אמרו כתר מלכות זכה בו דוד, וכן זרעו אחריו עד סוף כל הדורות אין מלך למי שמאמין תורת משה רבינו אלא מזרע דוד ומזרע שלמה דוקא⁵², וכל שהוא מזולת הזרע הנכבד הזה לענין מלכות נכרי קרינא ב' כשם שכל שהוא מזולת זרע אהרן לענין עבודה זר קרינא ב'".

עפ"ז קומט אויס אַז דער חילוק פון מלכות בית דוד און מלכי ישראל איז נישט נאָר בנוגע צו זמן – אַז מלכי בית דוד זיינען עומדים לעולם, משא"כ מלכי ישראל – נאָר ס'איז אַ חילוק אין דעם עצם גדר המלכות: דוד זכה בכתר מלכות. עצם גדר המלכות איז אַלעמאַל נאָר בדוד ובניו, מערניט אַז „בציווי ה'“⁵³ קען זיין אַז ס'זאָל ווערן אַ מלך פרטי משאר שבטי ישראל⁵⁴, ס'איז אָבער נישט „עיקר המלכות“⁵⁵,

ביז אַז לגבי מלכות דוד „נכרי קרינא ב'“⁵⁶, און ווי ער זאָגט אין מכילתא⁵⁷

(52) בסהמ"צ שלפנינו „אין מלך למי שיאמין תורת משה אדון כל הנביאים אלא מזרע שלמה לבד“.

(53) רדב"ז לרמב"ם שם ה"ח. וראה רדב"ז שם פ"ג ה"ח.

(54) להעיר מדיוק לשון הרמב"ם „נביא שהעמיד מלך כו' ה"ז מלך כו'“ ולא כתב מלך משאר שבטי ישראל שהעמידו נביא (וכי"ב). וראה מאירי הוריות יא. ב סד"ה משיחא זו „על צד א זה צורך או על צד עונש שבט יהודה“.

(55) ומ"ש בירושלמי הוריות שם מלך ישראל ומלך יהודה שניהם שוין לא זה גדול מזה ולא זה גדול מזה כו' – יל"פ להרמב"ם שהוא ע"ד מש"כ בבבלי שם (יא. ב) לא כייפי אהדדי. ולענין דשניהם מתכפרין בשעיר דקרינן בתרווייהו שאין על גביו אלא ה' אלקיו (פני משה לירושלמי שם. וראה רמב"ם הל' שגגות שם).

(56) בביאור הרי"ם פערלא לסהמ"צ לרס"ג ח"ג מנין הפרשיות פרשה ז כתב דהרמב"ם חזר בו בחבורו הגדול מ"ש בסהמ"צ. ולכאורה דוחק הוא. (57) ר"פ בא.

ישראל והי' אותו המלך הולך בדרך התורה והמצוה ונלחם מלחמות ה' הרי זה מלך וכל מצות המלכות נוהגת בו כו' שהרי אחי' השילוני העמיד ירבעם ואמר לו⁴⁵ והי' אם שמוע⁴⁶ תשמע את כל אשר אצוך ובניתי לך בית נאמן כאשר בניתי לדוד גו'“ [נאָר ער איז מוסיף אַז „אין מושחין מלכי ישראל בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון“⁴⁷] איז דעריבער בשעת ער זאָגט דאָרט דעם דין אַז „אין מושחין מלך בן מלך אלא אם כן היתה שם מחלוקת או מלחמה מושחין אותו“, זאָגט ער נאָר דעם טעם „כדי לסלק המחלוקת“, וועלכער איז אויך בנוגע מלכי ישראל. כדלקמן.

ה. די הסברה בזה⁴⁸:

אע"פ אַז לדעת הרמב"ם איז אויך לאחר שזכה דוד בכתר מלכות איז „נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל הרי זה מלך“, כנ"ל – אעפ"כ איז דאָ אַ חילוק עיקרי, ווי דער רמב"ם איז ממשיך⁴⁸ אַז „מלכי בית דוד הם העומדים לעולם שנאמר כסאך יהי' נכון עד עולם אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל תפסק המלכות מביתו“, און אָפילו בשעת ס'איז דאָ אַ מלך משאר שבטי ישראל איז „עיקר המלכות לדוד“⁴⁹,

ביז, ווי דער רמב"ם זאָגט אין ספר המצות שלו⁵⁰: „אבל⁵¹ המלכות לבד כבר ידעת מלשונות ספרי הנבואה שזכה בה

(45) מ"א יא, לח.

(46) בכתוב „והי' אם תשמע גו'“, וליתא „שמוע“.

(47) שם ה"ח. וראה כס"מ שם.

(47*) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ח ע' 109 ואילך. ח"ל ע' 99 ואילך.

(48) הל' מלכים שם ה"ט.

(49) שם ה"ח.

(50) מל"ת שם.

(51) נעתק מהעתקת הרי"ק קאפח. ועד"ז בתרגום העליר שם.

„משנבחר דוד יצאו כל ישראל“⁵⁸.

און ווי דער רמב"ם זאגט אין הל' כלי המקדש, „הניחו בכלי לדורות“⁶² „ומעולם לא נעשה שמן אחר חוץ ממה שעשה משה“⁶³.

און דעריבער פועל'ט די משיחת שמן המשחה אויך דעם „לדורותיכם“, הקיום והנצחיות במלכות⁶⁴, אַז „מלכי בית דוד הם העומדים לעולם“.

אויף דעם זאגט דער רמב"ם „אין מושחין מלך בן מלך שהמלכות ירושה למלך לעולם... ואם היתה שם מחלוקת מושחין אותו כדי לסלק המחלוקת ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו“: ווען ס'איז נישט קיין מחלוקת, דארף אַ מלך בן מלך ניט האָבן קיין משיחה, ווייל די „משיחה שמשח את אביו פועל גם בהם והם הוו כמו אביהם“⁶⁵; בשעת אָבער „היתה שם מחלוקת“ – וואָס דעמאָלט איז דער ענין הקיום והנצחיות – פעולת המשיחה בשמן המשחה – ניט בגלוי ובידיעה בנוגע להבן, דעמאָלט איז מען אים מושח צוליב צוויי ענינים: (א) כדי לסלק המחלוקת (וואָס איז שייך ניט נאָר במלכי בית דוד (בשמן המשחה) נאָר אויך ביי אַ מלך משאר שבטי ישראל (בשמן אפרסמון)). (ב) „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ – וואָס דאָס איז דער ענין מיוחד שבמלכי בית דוד לבד⁶⁶.

(62) פ"א סה"ב.

(63) שם סה"ז ועד"ז בפיה"מ כריתות שם. וראה ראב"ע תשא שם, לג.

(64) עפ"ז יומתק ההמשך בפיה"מ כריתות שם.

(65) צפע"נ שבהערה 19.

(66) ועפ"ז י"ל מה שהרמב"ם מסיים בהל' כלי המקדש „וזה שמשח אלישע ליהוא לא בשמן המשחה משחו אלא בשמן אפרסמון“ – דלכאורה מקומו הי' צ"ל לעיל בה"ז בהמשך למ"ש ד"אין מושחין ממנו לדורות כו' מלכי בית דוד בלבד* –

ו. ויש לומר אַז דאָס איז דער טעם פאָרוואָס נאָר מלכי בית דוד איז מען מושח בשמן המשחה, און ווי ס'איז פאָר-שטאַנדיק פון פשטות לשון הרמב"ם „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם שנאמר כו“: אַז דער ענין פון משיחה בשמן המשחה באַ דוד איז ניט נאָר נאָך אַ פרט אין זיין מינוי אַלס מלך, נאָר דאָס האָט אויפגעטאָן⁶⁷ דעם קיום און נצחיות פון מלכות דוד, „עד עולם“.

והטעם י"ל: דער שמן המשחה איז דער שמן שעשה משה באופן אַז „יהי זה לי לדורותיכם“⁶⁸ און „כולו קיים לעתיד לבוא“⁶¹.

(58) וראה גם חינוך מצוה תצג בסופה „והלא משנמשח דוד המלך נסתלקה זאת המצוה מישראל שלא יהי' להם למנות עוד מלך כי דוד וזרעו נשיאים עליהם עד כי יבא שילה שיהי' מזרעו ומלך לעולם וב"ב“.

(59) ראה קרית ספר לרמב"ם שם „ובמשיחה זו זכתה לו ולבניו עד עולם כו“: אמנם כתב זה בהמשך לדברי הרמב"ם בריש הלכה זו.

וצ"ע בדברי הרמב"ם שם „כשמעמידין המלך מושחין אותו בשמן המשחה כו' ומאחר מושחין המלך ה"ז זוכה לו ולבניו עד עולם“, דה"ז רק במלכי בית דוד. ולמה סתם בתחלת ההלכה, ורק אח"כ בהמשך ההלכה כתב „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות כו“*. וזוהי שהביא הראי' „שנאמר (ש"א י, א) ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו וישקהו“ המדובר בשאול, משמע שמעיקר הדין לפני שנבחר דוד הי' דין זה בשאול כמלך ישראל. וראה כס"מ שם היי' ושקו"ט בכ"מ אם שאול נמשח בשמן המשחה, כמ"ש ברמב"ם כאן (ראה לקו"ש חכ"ג ע' 191) או בשמן אפרסמון (ובגדר מלכות שאול בכלל) – ראה פרקי דר"א פ"ז. פרש"י ותוס' כריתות ה, ב. פרש"י זבחים קב, א ד"ה שאני. מאירי הוריות שם, ובהקדמתו לתהלים. רד"ק לש"א שם. שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' קב. מפרשי הש"ס הוריות שם. וראה רמב"ן ויחי מט, יו"ד. ואכ"מ.

(60) תשא ל, לא.

(61) הוריות וכריתות שם.

(*) וראה קרית ספר להל' כלי המקדש שם שנופרס טיום הלשון ברמב"ם „ודבר זה מסורת ביד חכמים“

(*) וראה לקו"ש חכ"ז שם.

איז אַ פֿרט (ניט אין ה'ל מלך – וועלכער קען זיין אויך ניט „לבדו“, נאָר) אין דיני שמוֹן המִשְׁחָה – מגלה זיין אויך באַ דעם מלך בן מלך (שהיתה עליו מחלוקת) דער ענין פון „מלך לבדו“ וואָס איז דאָ במלכי בית דוד, אַז אויך באַ אים איז דאָ דער ענין הנצחיות שבהם ⁷¹ וואָס עומדים לעולם⁷².

ז. עפ"י יש לבאר וואָס די גמרא רעכנט אויס במפורש „דוד ושלמה שנמִשְׁחוּ בקרן נמשכה מלכותו“⁷³, אע"פ אַז שלמה איז געווען אַ מלך בן מלך, און איז נמשח בלויז „לסלק המחלוקת“ כנ"ל:

אע"פ אַז „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות“, וויבאלד אָבער אַז דער המשך פון דעם עיקר ענין המלכות איז דוקא ע"י שלמה, ביז ווי דער רמב"ם זאָגט אין ספר המצות כנ"ל „אין מלך למי שמאמין בתורת משה אלא מזרע דוד ומזרע שלמה דוקא“, און דער רמב"ם רעכנט

בסוף הפרק אי"צ לפרט עוה"פ העילוי דמלכות בית דוד שנעשה ע"י משיחתם. משא"כ בהל' כלי המקדש שלא כתב כל הנ"ל. ודוחק.

(71) עפ"י יומתק גם מה שבהל' כלי המקדש מקדים הרמב"ם בתחלת ההלכה „אין מושחין את המלך אלא על גבי המעיין“ שהוא כדי שתמשך מלכותו (הוריות יב, א – כס"מ לרמב"ם ה'ל' מלכים שם ה"א).

(72) עוד שינויים ברמב"ם בין ה'ל' כלי המקדש וה'ל' מלכים בענין זה: א) בהל' כהמ"ק „ואם היתה שם מחלוקת“, ובהל' מלכים „מחלוקת או מלחמה“. ב) בהל' כהמ"ק „כמו שמשחו שלמה“, ובהל' מלכים – „לפיכך משחו כו". ג) בהל' כהמ"ק „מפני מחלוקת אדוני“, ובהל' מלכים – „מפני אדוני“ (ראה חדא"ג מהרש"א הוריות שם). וראה שערי יוסף (להחיד"א) הוריות שם. ואכ"מ.

(73) להעיר מקרן אורה להוריות שם, דמפרש שהחילוק בין קרן ופך הוא מטעם הנ"ל גופא, דשמן המשחה ושמן אפרסמון, כי הפך הוא כלי חרס ופסול הוא לכלי שרת ושאוּל ג"כ לא נמשח בשמן המשחה. וראה לעיל הערה 59.

וואָס דאָס איז אויך דער דיוק והוספה בלשון הרמב"ם „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ – דלכאורה „לבדו“ מאי קמ"ל?⁷⁴ נאָר דערמיט מיינט דער רמב"ם ניט נאָר אַז ער איז דער מלך און ניט דער צווייטער וואָס האָט געפירט די מחלוקת, נאָר „שזהו מלך לבדו“ אַלעמאַל, ניט נאָר ווי ס'איז געווען בימי דוד ושלמה⁷⁵, נאָר אויך בשעת ס'איז דאָ אַ מלך משאר שבטי ישראל, איז ער „מלך לבדו“ – „כתר מלכות“ איז זכה דוקא דוד וזרעו אחריו⁷⁶, עד עולם.

און דעריבער זאָגט דאָס דער רמב"ם אין ה'ל' כלי המקדש⁷⁷ – וואָרום דאָס

ראה לח"מ ספ"א מהל' מלכים. וי"ל שכתבו בסוף הלכה יא כדי להדיגיש שגם טעם המשיחה כשהיתה שם מחלוקת „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ אינו במשיחת אלישע אליהוא.

(67) להעיר ממאירי שקלים שם „ומ"מ במקום שיש מחלוקת כו' מושחים אותו לפרסם לכל שהוא המלך“. ותו לא.

(68) ושאיני שאול – ראה לעיל הערה 59. ומלכים בבית חשמונאים – ראה רמב"ם ריש ה'ל' חנוכה „העמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל כו' עד חורבן השני“ – לכאורה אי"ז גדר מלך גם לא דשאר שבטי ישראל לדעת הרמב"ם שהוא דוקא כשנביא העמיד מלך, שלא היו בימי בית שני. וראה רדב"ז ה'ל' מלכים פ"ג ה"ח. וצ"ע. וראה ירושלמי הוריות שם. קרן אורה שם יא, סע"א. צפע"נ שם ע"ב ד"ה התם. וראה רמב"ן ויחי שם. ואכ"מ.

(69) ומלכי שאר שבטי ישראל „נכרי קרינא ביי“, כנ"ל ס"ה.

(70) ע"פ הנ"ל בפנים לכאורה יש לפרש גם להיפך, שזה שהרמב"ם השמיט בהל' מלכים הטעם „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“ הוא מפני שבא בהמשך למש"כ בהלכות לפנ"ז במעלת מלכי בית דוד („כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו כו", „עיקר המלכות לדוד“, „מלכי ב"ד הם העומדים לעולם כו"), ולכן

דדוקא למלכי בית דוד (מושחין בשמן המשחה) ככתוב מושחת קודש יהי' זה לי לאותם שהם שלי שהם מלכי בית דוד.

ישראל" פון מלכות כנ"ל במכילתא, ווערט עד"ז געזאגט בנוגע לשלמה⁷⁸ ויבחר ה' גו' בי מכל בית אבי להיות למלך על ישראל לעולם גו' בי רצה להמליך על כל ישראל ומכל בני כי רבים בנים נתן לי ה' ויבחר בשלמה בני לשבת על כסא מלכות ה' על ישראל, ובמילא יצאו כל שאר בני דוד.

און דעריבער איז מען כולל ביידע צוזאמען, „דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכות“: וויבאלד אז די נצחיות פון מלכות דוד איז געזאגט געווארן במיוחד און נאך ביחס לשלמה כנ"ל „והכינוני את כסא מלכותו על ישראל עד עולם“, איז דאס גופא אויך נמשך געווארן במשיחת שלמה, „להודיע לכל שזהו מלך לבדו“.

און דעריבער איז דער שם מלכות נקרא ע"ש שניהם, דוד ושלמה.

ח. ע"פ כל הנ"ל יש לבאר דעם „מענין הפרשה“ פון דער הפטורה, בתוכן ענינם, און אויך דעם המשך צו דער פרשה:

דאס וואָס „מלכי בית דוד הם העומדים לעולם“, און ווי דער לשון בסיום ההפטורה – וואָס בת שבע האָט געזאָגט לאחר ווי דוד האָט געשוואָרן „כן אעשה היום הזה“ (אז שלמה וועט זיין דער מלך) – „יחי אדוני המלך דוד לעולם“, אַז „לא תכרת המלוכה מזרע דוד לעולם“⁷⁹, אפילו ווען זיי פירן זיך ניט כדבעי ח"ו, „הקב"ה⁸⁰ הבטיחו בכך שנאמר⁸⁰ אם יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא ילכון ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים

דאָס אַריין⁷⁴ אין (דעם עיקר הי"ב פון) די י"ג עיקרים „ומכלל היסוד הזה (פון ימות המשיח) . . שאין מלך לישראל אלא מבית דוד ומזרע שלמה בלבד“,

קומט במילא אויס, אַז מלכות שלמה ומשיחתו איז ניט בלויז אַ המשך⁷⁵ פון מלכות דוד וויבאלד ער איז געווען בפועל דער וואָס האָט יורש געווען מלכות דוד, נאָך דער גדר פון מלכות בית דוד, אַ מלכות „עד עולם“, איז געקומען (נאָך דוד'ן) דוקא – ע"י מלכות שלמה.

וואָס דערפאַר געפינט מען אַז מלכות שלמה איז געווען אויסגעטיילט פון אַלע אַנדערע מלכי בית דוד, וואָס ער איז געווען „מלך לבדו“ בפועל ובגלוי פונקט ווי דוד אביו, ניט אַזוי ווי די אַנדערע מלכי בית דוד וועלכע זיינען ניט געווען מלך לבדו על כל ישראל, וואָרום ע"פ נביא איז געוואָרן אַ מלך משאר שבטי ישראל אויף די עשרת השבטים.

און דער טעם אויף דעם – ווייל אויף מלכות שלמה איז געווען אַ נבואה מפורשת צו דוד מתחלה אויף דער נצחיות פון מלכות שלמה, „הנה⁷⁶ בן נולד לך הוא יהי' איש מנוחה גו' שלמה יהי' שמו גו' הוא יבנה בית לשמי . . והכינוני את כסא מלכותו על ישראל עד עולם“.

נאָכמער: כשם ווי עס ווערט געזאָגט בחירה מיוחדת בנוגע לדוד, „ויבחר בדוד עבדו“⁷⁷, וואָס עי"ז איז „יצאו כל

(74) בפיה"מ סנהדרין פ' חלק.

(75) ולהעיר משו"ת אבני נזר שם ס"ה"ו בפ' משיחת שלמה מפני מחלוקת אדוני'.

(76) דה"א כב, ט"י.

(77) תהלים עה, ע.

(78) דה"א כח, ד"ה.

(79) רמב"ם הל' מלכים שם ה"ו.

(80) תהלים פט, לא. שם, לג"ד.

נגמר געוואָרן בשלימות (בפרשתנו), אַז „ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק“⁸⁵, ביז לידת יעקב (בפ' תולדות), דוקא דעמאַלט איז נגמר געוואָרן די שלימות ענין האבות, „אין קורין אבות אלא לשלשה“⁸⁶.

ט. ויש לומר אַז דער „מענין הפרשה“ בהפטורה זו איז ניט בלויז אין דער תוכנדיקער שייכות פון מלכות בית דוד, דוד ושלמה, מיט די אבות, נאָר אויך אין דעם וואָס דער גמר הבחירה באברהם ויצחק – יסוד פון עם ישראל – ווערט נתגלה במלכי בית דוד.

די הסברה בזה:

דער גמר און שלימות פון אַן עם איז דוקא בשעת ער ווערט אַן עם תיבד, ביחד, ניט ווען יעדער איינער איז בפ"ע.

און דאָס ווערט אויפגעטאָן ע"י המלך, ובלשון הרמב"ם וועגן דער מצוה פון מינוי מלך⁸⁷: שצונו למנות עלינו מלך יקבץ כל אומתנו וינהיגנו⁸⁸. און דעריבער דריקט זיך אויס די בחירה פון כללות עם ישראל אַלס איין עם אין דעם וואָס דער אויבערשטער האָט בוחר גע- ווען אַ מלך על ישראל לעולם, די בחירה בדוד ובשלמה – „מלכי בית דוד .. העומדים לעולם“, וואָס על ידם קומט די „מלכות ה' על ישראל“⁸⁹.

נאָר אַן ענין אין דעם: ווי גערעדט שוין כמה פעמים איז מלכות בית דוד

עונם חסדי לא אפיר מעמו" – איז ווי- באַלד אַז כתר מלכות באַ דוד איז פאָר- בונדן מיט בחירת הקב"ה, איז ניט שייך אין דעם קיין הפסק (אמיתי) ושינוי.

און דאָס איז ע"ד ווי די אויסגעטייל- קייט פון אידן מצד דעם וואָס זיי זיינען בני אברהם יצחק ויעקב: דאָס וואָס די אבות, אברהם יצחק ויעקב האָבן ממשיך געווען לבניהם אחריהם לכל אחד ואחת מעם ישראל, איז דאָס עד סוף כל הדורות⁸¹.

ווייל די בחירת הקב"ה „אשר בחרת באברהם“⁸² איז ניט שייך בזה קיין שינוי.

וכשם ווי באַ מלכי בית דוד איז דער ענין פון „יחי אדוני המלך דוד לעולם“ געוואָרן בפועל אין דעם המשך המלוכה, אין דעם וואָס „שלמה בנך ימלוך אחריי“, וואָרום „ויבחר בשלמה בני לשבת על כסא מלכות ה' על ישראל“, כנ"ל, עד"ז בפרשתנו איז דער המשך פון אברהם (אשר בחרת באברהם) אַרויסגעקומען אין דעם קיום הבטחת ה' „כי ביצחק יקרא לך זרע“⁸³, יצחק איז ממשיך בפועל דעם בית אברהם.

ועפ"ז יש לומר אַז דעריבער ווערט לנוסח הרמב"ם (וכמנהג רוב ישראל עתה) ניט געזאָגט בהפטורה דער פסוק וועגן מלכות שלמה בפועל, ווייל אויך בפרשתנו איז דער ענין האבות, אברהם יצחק (ויעקב), אַלס יסוד פון כל עם ישראל וואָס זיי האָבן ממשיך געווען לבניהם אחריהם עד עולם⁸⁴ איז נאָך ניט

(85) נדרים לא, א. וראה פרש"י ויצא כח, טו. רמב"ם הל' מלכים פ"י ה"ז.

(86) ברכות טז, ב.

(87) סהמ"צ מ"ע קעג.

(88) בתרגום קאפא „שיאחד את דברתנו וינהיג את כולנו“. ובתרגום העליר בהערות „שיעמיד אמונתנו וינהיג כולנו“.

(81) ובלשון התניא (פ"ח) „האבות הן הן המרכבה ועל כן זכו להמשיך נר"ג לבניהם אחריהם עד עולם מעשר ספירות דקדושה כו“.

(82) נחמ"ט, ז.

(83) וירא כא, יב.

(84) תניא פ"ח.

מנוחה ונחלה של שכינה, די השראת השכינה, „זה הוא בית ה' האלקים גוי"93, „זאת"94 מנוחתי עדי עד"95.

און דעריבער איז דער גילוי הבחירה באברהם והאבות שלאחריו אלס אבות פון עם ישראל געקומען בעת הקיום פון „יחי אדוני המלך דוד לעולם", מלכות דוד ושלמה, וואָס על ידם איז געווען בנין בית הבחירה – השראת השכינה בקביעות בעם ישראל.

(משיחות ש"פ וירא וש"פ ח"ש תשמ"ג)

פארבונדן מיטן ביהמ"ק, כמ"ש⁸⁹, „לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל"90. און דעריבער איז דער בנין בית הבחירה געווען דוקא ע"י דוד (וואָס האָט אַלץ צוגעגרייט לבנות הבית"91) און שלמה (וואָס „הוא יבנה בית לשמי" בפועל).

וואָס דורך דער בחירה במלכי בית דוד און בנין הבית זיינען אידן געקומען אל המנוחה ואל הנחלה⁹², צוזאַמען מיט

(89) מ"א ח, טז. וכמו שהקשה בזוהר ח"ב קצח, א. נתבאר בלקו"ש חל"ו ע' 199 ואילך.

(90) וי"ל דמטעם זה ממנין מלכות ב"ד בירושלים „ואין ממנין אותן (מלכי ישראל) בירושלים לעולם" (רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"י).

(91) דה"א קאפ' כח-כט.

(92) ראה יב, ט. פרש"י עה"פ ממגילה י, א. זבחים קיט, א.

(93) דה"א כב, א. וראה ש"ב ז, ב.

(94) תהלים קלב, יד.

(95) רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ג. וראה

בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 466 ואילך. חכ"ד ע' 79 ואילך.

